

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **Ing. J. J.**, zastoupený JUDr. Janem Klailem, advokátem se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **Velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha 6, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 6. 2019, č. j. MO 181206/2019-3031, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 10/2019 - 185,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovaný je **povinen** uhradit žalobci k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, na náhradě nákladů řízení částku ve výši 4.114 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce podal dne 25. 8. 2008 „žádost o náhradu škody na ušlé mzdě“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) v období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních (v roce 1998) do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost tedy byla žalobci vyplacena

pouze příslušná náhrada, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat včetně všech případných příplatků.

[2] Správní orgány ve věci vydaly již několik rozhodnutí, jimiž žádost žalobce zamítly. Jednotlivá rozhodnutí, potažmo rozhodnutí o odvolání následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 29. 6. 2010, č. j. 22 Ca 65/2009 - 49, a následně rozsudkem ze dne 9. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69). Naposled o žádosti žalobce rozhodl velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou, který jí rozhodnutím ze dne 22. 1. 2019, č. j. MO 25438/2019-2427, částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 171 918 Kč, včetně úroků z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl, a pokud se jedná o nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005, shledal je promlčenými. Odvolání žalobce žalovaný rozhodnutím ze dne 17. 6. 2019, č. j. MO 181206/2019-3031 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítl.

II. Rozsudek krajského soudu

[3] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), který jí v záhlaví specifikovaným rozsudkem vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[4] Soud poukázal na skutečnost, že podle správních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období kalendářního roku, ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani dalších dokumentů založených ve spise) není patrné, jakou formou byla služební pohotovost nařizována v letech 2005 a 2006 (tedy, zda se jednalo o rozkazy ústní, či písemné). Pokud se jedná o rok 2008, ve vztahu k tomuto období nařizování služební pohotovosti žalobci nevyplývá, a to ani z částí organizačních rozkazů založených ve spise, ani z týdenních (denních) rozkazů, které svědčí pouze o tom, že v konkrétní dny byl žalobce určen do směny (nikoliv však již, zda se jednalo o službu nebo pohotovost). Formální nařízení služební pohotovosti měl soud za prokázané pouze v období roku 2007. Dodal však, že s ohledem na vyjádření účastníků lze předpokládat (navzdory nedostatkům ve shromážděných podkladech řízení), že organizace směn byla po celé sporné období (tj. v letech 2005 – 2008) totožná.

[5] Soud se dále zabýval splněním podmínky důležitého zájmu služby (§ 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání). Shledal, že tato podmínka splněna nebyla, neboť důležitý zájem služby nelze spatřovat v dlouhodobém nahrazování nedostatku osob zvýšenými nároky na stávající personál. Absence důležitého zájmu služby je patrná i z toho, jakým způsobem byla pohotovost nařizována (prostřednictvím organizačního rozkazu na období celého kalendářního roku). Soud tedy dovodil, že služební pohotovost byla žalobci nařízena v rozporu se zákonem. I přesto však považoval pro posouzení oprávněnosti uplatněného nároku za potřebné postavit najisto, jaké činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti a během výkonu služby identický.

[6] Z obsahu svědeckých výpovědí (provedených v průběhu správního řízení) dle mínění soudu vyplývá, že i v době pohotovosti byly vojákům nařizovány činnosti,

které jinak vykonávali v době služby. Shoda mezi svědky nepanuje v tom, stejným způsobem probíhala i letová příprava. Správní orgány nevysvětlily, jaký byl průběh služby a pohotovosti co do obsahu těchto režimů. Není přitom rozhodné, že v době označené jako pohotovost byla konkrétní vykonaná činnost proplácena. Ani za této situace totiž není vyloučeno, že režim v době pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne) byl totožný jako v době výkonu služby. Obdobně správní orgány nevysvětlily, jakým způsobem se lišil výkon služeb LZS a SAR.

[7] Soud shrnul, že není sporné, ve kterých dnech byl žalobce jako kapitán vrtulníku přítomen na stanovišti LZS, potažmo SAR na letišti Plzeň-Líně. Přetrvávají však pochybnosti ohledně toho, zda náplň žalobcovy činnosti v době pohotovosti byl či nebyl srovnatelný s náplní činnosti v době od 7 do 19 hodin (tj. v době služby).

[8] Soud (na rozdíl od žalobce) nepovažoval za rozhodující formální aspekt věci. Nepřisvědčil tedy argumentaci, že pokud nebyly splněny zákonné podmínky pro nařízení služební pohotovosti, nemohlo se o pohotovost jednat. Spojení organizačního rozkazu a denního (týdenního) rozkazu shledal akceptovatelným. V daném případě je ostatně nepochybné, že žalobce měl o nařízení služební pohotovosti povědomost. Za zásadní nepovažoval soud ani další argumentaci žalobce týkající se zejména výkladu pojmu „směna“ či problematiky odlišného velení v době služby a pohotovosti.

[9] Všechna učiněná zjištění nicméně tvoří „střípky“ mozaiky, které podávají obraz o účelovém členění činnosti žalobce na dobu služby a dobu pohotovosti. Soud poukázal rovněž na obsah Směrnice pro činnost LZS z 27. 11. 2019, č. j. MO 340202/2019-8407 (dále jen „Směrnice LZS 2019“), která již s členěním na dobu služby a pohotovosti nepočítá. Uvedený dokument lépe reflektuje povahu činnosti žalobce a dalších vojáků ve srovnatelném postavení. Přehlédnout nelze ani skutečnost, že správní orgány nikdy nepředestřely uspokojivé zdůvodnění členění směny na 12 hodin služby a 12 hodin pohotovosti. Oporu ve svědeckých výpovědích naopak nalézá tvrzení žalobce, že k tomuto rozdělení vedly pouze důvody ekonomické a personální.

[10] Krajský soud tedy uzavřel, že: 1) k nařizování pohotovosti nebyly splněny zákonné podmínky, 2) spíše než skutečné potřeby služby vedly k jejímu nařizování finanční a personální důvody a 3) správní orgány nejsou ani po více než deseti letech (po opakovaném rušení jejich rozhodnutí) schopné poskytnout jednoznačné důkazy a podklady svědčící o nedůvodnosti žalobcových nároků. Za těchto okolností shledal, že zrušení napadeného rozhodnutí za účelem doplnění dokazování by vykazovalo atributy odepření spravedlnosti a bez dalšího již lze konstatovat, že nároky žalobce jsou oprávněné. Tomuto závěru nasvědčuje i srovnání se službou NATINADS. Zdůvodnění žalovaného ohledně odlišného režimu uvedené služby neshledal soud přesvědčivým.

[11] Pokud se jedná o tvrzení žalobce, že správní orgány uplatnily námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, soud jí nepřisvědčil. Žalobci nic nebránilo v tom, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včasně bránil. Promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody.

[12] Žalobce rovněž namítal, že správní orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování jeho žádosti i na období let 2008 až 2012. V této souvislosti soud konstatoval, že ze spisu není zcela zřejmé, zda k rozšíření žádosti došlo. Existují však určité indicie, které tomu nasvědčují. Proto bude na žalovaném, aby se k této otázce v dalším řízení vyjádřil.

III. Obsah kasační stížnosti

[13] Proti rozsudku krajského soudu brojí žalovaný (stěžovatel) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.").

[14] Dle jeho mínění ze svědeckých výpovědí jednoznačně vyplývá, že vojákům určovaným do služeb LZS a SAR nebyla ze strany nadřízených nařizována žádná činnost. Pokud došlo k aktivaci vojáků, byla jim činnost evidována jako výkon služby a takto i proplacena. Tvrdí-li vojáci, že nějakou činnost v průběhu pohotovosti vykonávali, je na nich, aby prokázali, na základě jakého rozkazu tak činili. Pokud ji prováděli bez jakéhokoliv rozkazu (z vlastní iniciativy), nemohou si nárokovat plat ve výši odpovídající výkonu služby. Důvodem pro přiznání nároků žalobce není ani skutečnost, že se žalovanému nepodařil doložit rozdíl mezi obsahem služeb LZS a SAR v době standardní služby a pohotovosti. Žalobci byl (stejně jako dalším vojákům) nařizován 12hodinový výkon služby, na který navazovalo 12 hodin pohotovosti, v rámci níž měl být pouze připravený k aktivaci. Veškerá případná činnost včetně předletové přípravy souvisela s touto aktivací. Jiné činnosti vojáci vykonávali jen v době služby, jak vyplývá i ze Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky č. j. 42-9/2006-2802/J3 (dále jen „Směrnice LZS/SAR). Stěžovatel poukazuje na obsah dalších vnitřních předpisů a uvádí, že krajský soud nečinil rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou ze strany posádky vrtulníku. Odmítá, že by předletová příprava v době výkonu služby byla totožná jako v době pohotovosti, a trvá na tom, že ji vojáci prováděli pouze bezprostředně před vzletem (nikoliv průběžně během doby pohotovosti).

[15] Oprávněnosti nároku žalobce nenasvědčuje ani srovnání se službou NATINADS, neboť v případě služby LZS a SAR není třeba udržovat určeného vojáka v režimu výkonu služby po celých 24 hodin, ale lze využít i služební pohotovosti. Irelevantní je rovněž skutečnost, že na základě pozdějších vnitřních předpisů (Směrnice LZS 2019), již vojáci vykonávají služby v délce 24 hodin.

[16] Z těchto důvodů stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV. Podstatný obsah vyjádření žalobce

[17] Žalobce podal ke kasační stížnosti obsáhlé vyjádření, v němž zpochybňuje správnost tvrzení stěžovatele. Současně se však ohrazuje vůči závěru krajského soudu, že mu byla nařízena služební pohotovost, a to na základě přílohy č. 6 organizačního rozkazu 1/2007 ve spojení s týdenními rozkazy velitele 233. letky. Má za to, že rozkaz musí být jednoznačný, jasný a musí z něj být patrné, že směřuje ke konkrétnímu

podřízenému. Neexistuje možnost, že by byl smysl rozkazu seznatelný až na základě spojení s jiným rozkazem. Žalobce poukazuje na rozsah a obsah organizačního rozkazu a trvá na tom, že z jeho textu nařízení pohotovosti (ani ve spojení s týdenními rozkazy) nevyplývá. Organizační rozkaz stanovuje strukturu vojenské jednotky a pravomoci a odpovědnost jednotlivých funkcionářů. Žalobce tedy není jeho adresátem a neměl důvod se s ním seznamovat. Příloha č. 6 dotčeného rozkazu nadto představuje pouze podklad pro stanovení finančního ohodnocení vojáků, nelze z ní však dovozovat nařízení služební pohotovosti. Z tohoto rozkazu vyplývá, že ačkoliv byla služba 24hodinová, doba od 19 do 7 hodin následujícího dne měla být proplacena toliko jako služební pohotovost. Je z ní tedy zřejmý úmysl poškodit vojáky sloužící služby LZS a SAR.

[18] Existenci jednoznačného rozkazu ve vztahu k žalobci nelze považovat za formalitu, jak na věc nahlížel krajský soud. Tato skutečnost je totiž zásadní pro určení odpovědnosti v případě neposkytnutí služby LZS či SAR ve stanovených limitech. Za zásadní považuje žalobce také rovinu trestněprávní (neoprávněné použití letecké techniky, odpovědnost za leteckou nehodu v případě neprovedení řádné předletové přípravy apod.).

[19] Žalovaný účelově užívá pojmu „směna“ takovým způsobem, aby navodil dojem oprávněnosti rozdělení výkonu služby v režimu 12/12. Z organizačních dokumentů založených ve spise je však patrné, že pojmem „směna“ je míněna celá 24hodinová služba, kterou nelze rozdělit na dvě kvalitativně odlišné části (tj. na službu a pohotovost). Dle mínění žalobce je rovněž důležité, že v době výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj Směrnice LZS/SAR, pročež by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař (jako je tomu v případě výkonu služby).

[20] K povaze vykonávaných činností uvádí, že existuje limit ke vzletu 4 minuty ve dne a 10 minut v noci pro službu LZS a 10 minut pro službu SAR. Je zřejmé, že tomu musel odpovídat výkon stále stejné činnosti v průběhu celých 24 hodin. Argumentace žalovaného, že předletová příprava se provádí bezprostředně před vzletem, je absurdní, neboť uvedené časové limity neskýtají pro provádění přípravy žádný prostor. Vzhledem k tomu, že nelze předvídat, kdy ke vzletu dojde, je nutné činit předletovou přípravu průběžně. Rozdělení směn na režim 12/12 bylo veskrze formální a stěžovatel jej nikdy racionálně nevysvětlil. Dále žalobce odkazuje na obsah směrnic pro výkon činnosti LZS a SAR za různá období s tím, že některé počítají s dělením směny na výkon služby a pohotovosti, jiné nikoliv – v takovém případě se v nich hovoří rovněž o průběžném provádění letové přípravy po celých 24 hodin. Náplň služby LZS a SAR byla přitom stále totožná. Tento rozpor stěžovatel rovněž nikdy neozřejmil a tvrdí, že v nyní posuzovaném období se předletová příprava neprováděla, respektive ani provádět nesměla.

[21] Stěžovatel záměrně mate soud, pokud v kasační stížnosti hovoří o předletové přípravě technického personálu. Žalobce po celou dobu řízení poukazoval na předletovou přípravu v trvání jedné hodiny (čl. 204 předpisu Let-1-1) týkající se leteckého personálu, kterou nikdy nevztahoval na jiné osoby než posádku vrtulníku. Stejně tak stěžovatel nepřípadně poukazuje na jiné pasáže předpisu Let-1-1, které se týkají organizace létání

a obecné přípravy konající se jednou měsíčně. Snaží se navodit mylný dojem, že se tyto povinnosti vztahují na předletovou přípravu v rámci služeb LZS a SAR.

[22] Žalobce dále trvá na tom, že výkon služeb LZS a SAR je srovnatelný se službou NATINADS. Z podkladů založených ve správním spise vyplývá, že v rámci posledně jmenované služby měli piloti a technici možnost odpočívat (měli k dispozici televizi, připojení k internetu apod.) a v nočních hodinách měli prostor pro spánek. Žalobce proto považuje za nesmyslné, aby musel prokazovat (na rozdíl od vojáků vykonávajících služby NATINADS), jakou činnost v době toliko formálně označené jako služební pohotovost vykonával. Uvedený přístup by mohl vést k tomu, že by služební orgány začaly zkoumat, jakou činnost vojáci fakticky vykonávali v době od 7 do 19 hodin (označené jako služba), neboť ani zde není vyloučeno, že vojáci v určitých časech odpočívali. V tomto ohledu má názor, že plat náleží pouze za vykonanou práci, značnou trhlinu. V případě výkonu služby nárok na plat vzniká již v návaznosti na rozkaz k jejímu výkonu. Odpočinek je nedílnou součástí služeb LZS a SAR. Jiným způsobem je zabezpečit nelze.

[23] Žalobce proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl, avšak v odůvodnění postavil najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a že žalobci vznikl nárok na doplacení platu za dobu deseti let zpětně.

V. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[24] Nejvyšší správní soud posuzoval splnění podmínek řízení, přičemž shledal, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, současně zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by byl nucen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[25] Kasační stížnost není důvodná.

[26] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 minimálně do roku 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb. Na úvod soud poznamenává, že žalobce je toliko jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, který se před správními soudy domáhá doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS či SAR. Nejvyšší správní soud již o nárocích některých z těchto vojákům v nedávné době rozhodoval (např. rozsudky ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021- 40, či ze dne 6. 1. 2022, č. j. 1 As 299/2021 - 36) a od závěrů vyslovených v odkazovaných rozsudcích se nemá důvod odchýlit ani v nyní projednávané věci.

[27] Soud rovněž považuje za vhodné připomenout, že je vázán důvody kasační stížnosti, které předurčují rozsah soudního přezkumu (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). V nyní projednávané věci stěžovatel některé závěry krajského soudu vůbec nezpochybňuje (např. otázka neexistence formálně bezvadných rozkazů pro nařízení pohotovosti, problematika důležitého zájmu služby apod.). Jím uplatněné kasační námitky se tak vztahují zejména

k problematice faktické náplně části směny od 19 do 7 hodin následujícího dne (označené jako služební pohotovost). Naproti tomu žalobce předestřel ve svém vyjádření podrobnou polemiku s argumentací krajského soudu, a to i k těm otázkám, které stěžovatel „nevtáhl" do řízení o kasační stížnosti. Žalobce však v tomto řízení nevystupuje v pozici stěžovatele a ostatně by kasační stížnost ani podat nemohl, neboť by byla ve smyslu § 104 odst. 2 s. ř. s. nepřípustná. Krajský soud žalobě vyhověl a shledal nároky žalobce již bez dalšího oprávněnými (na rozdíl od věcí vedených u Nejvyššího správního soudu např. pod sp. zn. 1 As 247/2021 a 1 As 299/2021). Žalobce se tedy vymezuje toliko vůči odůvodnění rozsudku krajského soudu, který však vyznívá v jeho prospěch. Za těchto okolností není povinností tohoto soudu na veškerá tvrzení žalobce reagovat a vypořádá se s nimi toliko v rozsahu nezbytném pro posouzení důvodnosti kasačních námitek, potažmo v rozsahu potřebném pro zachování soudržnosti a srozumitelnosti odůvodnění rozsudku. Některým argumentům se pak nebude věnovat vůbec (např. výklad pojmu „směna", problematika rozdílného vedení v době služby a pohotovosti), neboť s ohledem na právní náhled, který soud předestře níže, jsou uvedené otázky podružné (byť určitým způsobem celou situaci dokreslují).

[28] V souzené věci není sporu o tom, že služby LZS a SAR byly v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně vykonávány v režimu 12 hodin „standardní" služby (od 7 do 19 hodin), na niž bezprostředně navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena (v souladu se zákonem) a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[29] Problematika služební pohotovosti je upravena v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle něhož (ve znění účinném v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že *„[v]yžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovi služební pohotovost.* Podle odst. 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí *„rozumí přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby."*

[30] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[31] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud. Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, stěžovatel se vůči jejímu posouzení ze strany krajského soudu žádným způsobem nevymezil. Oproti tomu žalobce ji považuje za zcela stěžejní a trvá na tom, že mu služební pohotovost nikdy nařízena nebyla.

[32] Soud na okraj podotýká, že bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 – 2008. Nároky za dřívější období označily správní orgány za promlčené, čemuž přisvědčil

i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany správních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. K totožným závěrům již ostatně dospěl v předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 9. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, Krajský soud v Ostravě (viz oddíl J rozsudku). Vzhledem k tomu, že otázka promlčení již byla soudy pravomocně rozřešena (k problematice promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka), Nejvyšší správní soud z těchto závěrů vychází. V řízení o kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[33] Dále považuje kasační soud za potřebné uvést na pravou míru, že krajský soud shledal nařízení služební pohotovosti za prokázané toliko ve vztahu k období roku 2007. Konstatoval, že spisový materiál neobsahuje žádné podklady vypovídající o nařízení pohotovosti v letech 2005, 2006 a 2008. S právě uvedeným se tento soud ztotožňuje, neboť organizační rozkazy za uvedená období ve spise buď zcela absentují, nebo neobsahují žádné relevantní informace ve vztahu k nařizování služební pohotovosti žalobci (ani jiným vojákům). Pokud se jedná o týdenní (denní) rozkazy, vyplývá z nich pouze tolik, že žalobce byl na uvedené dny zařazen do služeb LZS či SAR, nikoliv však, že by část směny vykonával v režimu služební pohotovosti (v podrobnostech viz body 26 - 38 rozsudku krajského soudu).

[34] Ve vztahu k roku 2007 soud považoval nařizování služební pohotovosti za prokázané, a to na základě organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2007 a jednotlivých týdenních rozkazů. Vůči tomuto závěru se ohradil ve vyjádření ke kasační stížnosti žalobce, který má za to, že rozkaz musí být jednoznačný a adresovaný konkrétnímu vojákovi, přičemž dovozování obsahu rozkazu spojením více různých dokumentů považuje za nepřijatelné.

[35] Nejvyšší správní soud již v dříve citovaném rozsudku č. j. 1 As 299/2021 - 36 uvedl, že o vhodnosti postupu spočívajícího v nařizování služební pohotovosti prostřednictvím organizačních rozkazů ve spojení s týdenními rozkazy má značné pochybnosti, a to mimo jiné již z toho důvodu, že každý z těchto rozkazů je určený jinému adresátovi. Zdůraznil však, že podmínku (ne)existence bezvadných formálních rozkazů, jakožto jednoho z předpokladů pro nařízení služební pohotovosti, nelze v posuzované věci přeceňovat. *„Ačkoliv soud nemíní povinnost služebních orgánů spočívající ve vydávání jednoznačných a srozumitelných rozkazů bagatelizovat, z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již samotná žaloba či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom. Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení čistě účelové, je pak otázkou, jíž se bude soud v tomto rozsudku dále zabývat. Není ovšem pochyb o tom, že i pokud z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu ‚standardní' služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by žalobce v určeném období fakticky pouze držel pohotovost (aniž by pravidelně vykonával činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být jeho nárok na doplacení ušlého platu oprávněný."*

[36] Uvedené závěry se v plném rozsahu uplatní i v nyní projednávané věci. Nejvyšší správní soud částečně souhlasí s žalobcem, že způsob, jakým měla být služební pohotovost nařízena (tj. spojením organizačního rozkazu a týdenních rozkazů), je v mnoha ohledech problematický. Žalobce však klade na formální aspekt věci přehnaný důraz a směšuje různé roviny právní odpovědnosti, včetně roviny trestněprávní. V nyní projednávané věci je předmětem posouzení toliko oprávněnost nároku žalobce na doplacení platu. Pro tyto účely skutečně nelze (ne)existenci formálně bezvadných rozkazů přeceňovat, a to zejména za situace, kdy si byl žalobce rozčlenění směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin pohotovosti nepochybně vědom. Nejedná se tedy o situaci, kdy by žalobce nebyl s obsahem a zejména smyslem rozkazu seznámen. Tím soud nikterak nepředjímá, jaké důležitosti by nastíněná otázka nabyla kupř. pro účely posouzení odpovědnosti za újmu způsobenou třetí osobě, či odpovědnosti trestněprávní. Těmito hledisky se však nemusí v právě probíhajícím řízení zabývat.

[37] Druhou podmínkou pro nařízení pohotovosti, vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, je existence důležitého zájmu služby. Krajský soud se této otázce věnoval v bodech 40 – 41 rozsudku a dovodil, že důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti dán nebyl. Jeho závěr žádný z účastníků řízení nezpochybnil a Nejvyšší správní soud tak pouze ve stručnosti dodává, že plně koresponduje i se stanoviskem vyjádřeným v dřívějších rozhodnutích týkajících se nároků jiných vojáků téže letky na doplacení platu v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR (rozsudky ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, či ze dne 6. 1. 2022, č. j. 1 As 299/2021 - 36, a další). V těchto rozhodnutích kasační soud vyslovil, že důležitý zájem služby nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu. Služební pohotovost nebyla v daném případě užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR.

[38] Je tedy zjevné, že pro nařízení služební pohotovosti nebyly splněny zákonné podmínky. Po celé posuzované období absentoval předpoklad pro využití služební pohotovosti spočívající v existenci důležitého zájmu služby. Pokud se pak jedná o roky 2005, 2006 a 2008, ve vztahu k tomuto období správní spis neobsahuje ani písemné podklady (rozkazy), které by dokládaly formální nařízení služební pohotovosti žalobci. Výhrady lze mít i k podkladům týkajícím se roku 2007 (viz body [35] - [36] tohoto rozsudku). Krajský soud měl však za to, že i za daných okolností je potřebné zodpovědět otázku, jaká byla faktická náplň činnosti v době od 19 do 7 hodin, tj. v době označené jako služební pohotovost.

[39] Na uvedený aspekt klade důraz i stěžovatel, který krajskému soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci. Je totiž přesvědčený, že žalobce neunesl důkazní břemeno a neprokázal, že by se činnosti vykonávané v době od 19 do 7 hodin následujícího dne shodovaly s náplní služby. Této kasační námitce však Nejvyšší správní soud nepřisvědčil. Jakkoliv nelze nesplnění formálních podmínek pro nařízení služební pohotovosti pro účely posouzení oprávněnosti nároku žalobce přeceňovat, nelze od něj ani zcela odhlížet. V posuzované věci si služební orgány počínaly v rozporu se zákonem, neboť využívaly institutu služební pohotovosti, aniž by pro to vůbec byly splněny předpoklady – viz bod [38] tohoto rozsudku). V takové situaci nelze o přenosu důkazního

břemene na žalobce uvažovat a jsou to naopak správní orgány, které by musely prokázat, že se po materiální stránce o služební pohotovost skutečně jednalo. Takto však neučinily a obsah správního spisu naopak nasvědčuje argumentaci žalobce, že rozdělení služeb LZS a SAR bylo pouze formální, aniž by se od sebe uvedené dva režimy co do obsahové náplně zásadně lišily.

[40] Krajský soud vycházel pro účely zjištění charakteru činností vykonávaných v době označené jako pohotovost mimo jiné z rozboru svědeckých výpovědí provedených v průběhu správního řízení (viz body 47 – 55 rozsudku krajského soudu). Jakkoliv nejsou tyto výpovědi zcela bezrozporné, vyplývá z nich minimálně tolik, že určitou činnost vojáci vykonávali, a to ať se již jednalo o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání, či o předletovou a poletovou přípravu, nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[41] Z obsahu správního spisu tedy vyplývá, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (či přesněji v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě opakovaně zmiňovaných organizačních rozkazů).

[42] Nejvyšší správní soud nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo čistě formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat odpočinku. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv denní dobu pak pro vrtulník SAR.

[43] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, vyplývá z něj minimálně tolik, že jejich specifičnost spočívá v tom, že zásadním aspektem je neustálá připravenost ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Neposuzovalo se tedy, zda došlo k aktivaci vrtulníku či nikoliv. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu

vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4/10 minut). Tyto skutečnosti tedy ve svém souhrnu svědčí o závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[44] Nejvyšší správní soud se proto plně ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že za daných okolností již lze bez dalšího (aniž by bylo nezbytné provádět další dokazování) učinit závěr o oprávněnosti nároku žalobce na doplacení platu v období tří let od podání žádosti zpětně (u dřívějších nároků uplatnily správní orgány námitku promlčení). Pro úplnost soud dodává, že srovnání se službou NATINADS, jakož i poukaz na obsah Směrnice LZS 2019 krajský soud užil toliko podpůrně a nejedná se o nosné argumenty napadeného rozsudku. Nejvyšší správní soud však s krajským soudem souhlasí, že i tyto okolnosti (tj. odlišný režim vojáků vykonávajících služby NATINADS, jakož i upuštění od dělení směn na režim 12/12 v pozdějších organizačních dokumentech) představují dílky skládačky, které dokreslují účelovost postupu služebních orgánů při vykazování služby LZS a SAR (v rozhodném období) v čase od 19 do 7 h následujícího dne pouze jako služební pohotovosti. Stěžovatelova tvrzení ohledně nemožnosti srovnávání uvedených režimů se službami LZS a SAR v letech 2005 – 2008 jsou přitom pouze povšechná a nepřesvědčivá.

VI. Závěr a náklady řízení

[45] Nejvyšší správní soud námitkám stěžovatele nepřisvědčil. V řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti a pro něž by byl nucen napadený rozsudek zrušit (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Proto kasační stížnost jakožto nedůvodnou zamítl.

[46] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Ve věci měl úspěch žalobce, pročež mu Nejvyšší správní soud přiznal náhradu nákladů řízení za jeden úkon právní služby, který zástupce žalobce učinil v řízení o kasační stížnosti, a to sepis vyjádření ke kasační stížnosti [tj. úkon podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátního tarif)]. Za tento úkon náleží odměna ve výši 3.100 Kč a paušální částka 300 Kč. Zástupce žalobce je plátcem DPH, soud proto zvýšil odměnu o částku příslušné daně. Celkově je tedy stěžovatel povinen uhradit žalobci na náhradě nákladů řízení částku ve výši 4.114 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. března 2022

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu